

ВЕРХОВНИЙ СУД УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

11 листопада 2014 року

м. Київ

Колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України у складі:

головуючого Кривенка В.В.,
суддів: Гриціва М.І., Гусака М.Б., Коротких О.А., Кривенди
О.В., Маринченка В.Л., Панталієнка П.В.,
Прокопенка О.Б., Самсіна І.Л., Терлецького О.О., –

розглянувши в порядку письмового провадження справу за позовом Белікової Валентини Василівни до управління Пенсійного фонду України у Звенигородському районі Черкаської області (далі – управління ПФУ, ПФУ відповідно) про визнання дій неправомірними, зобов'язання провести перерахунок та виплату пенсії по інвалідності,

встановила:

У лютому 2011 року Белікова В.В. звернулася до суду з позовом про визнання неправомірною відмови управління ПФУ провести перерахунок та виплату призначених їй основної пенсії за віком в розмірі не нижче шести мінімальних пенсій за віком, додаткової пенсії за шкоду, заподіяну здоров'ю, в розмірі 50 відсотків мінімальної пенсії за віком, встановленої частиною першою статті 28 Закону України від 9 липня 2003 року № 1058-VI «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (далі – Закон № 1058-VI), що призначається інвалідам III групи внаслідок захворювання, пов'язаного з дією іонізуючого випромінювання та інших шкідливих чинників внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, з числа осіб, віднесених до категорії 1, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на підставі статей 50, 54 Закону України від 28 лютого 1991 № 796-XII «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (в редакції, чинній на час виникнення спірних відносин; далі

–Закон № 796-ХІІ), за період з 8 жовтня 2010 року по 31 березня 2011 року з урахуванням виплат, проведених за цей проміжок часу.

Звенигородський районний суд Черкаської області постановою від 31 березня 2011 року, залишеною без змін ухвалою Київського апеляційного адміністративного суду від 14 жовтня 2011 року, позов задовольнив частково: визнав неправомірною відмову управління ПФУ здійснити перерахунок основної та додаткової пенсій, зобов'язав здійснити перерахунок та виплачувати Беліковій В.В. пенсію в розмірі не нижче шести мінімальних пенсій за віком, додаткову пенсію за шкоду, заподіяну здоров'ю, в розмірі 50 відсотків мінімальної пенсії за віком, визначеної частиною першою статті 28 Закону № 1058-VI і статтями 50, 54 Закону № 796-ХІІ, за означений у позовній заяві проміжок часу.

28 жовтня 2013 року головний державний виконавець відділу примусового виконання рішень управління державної виконавчої служби Головного управління юстиції у Черкаській області (далі – державний виконавець) за виконавчим листом, виданим на підставі зазначеного судового рішення, відкрив виконавче провадження.

У лютому 2014 року державний виконавець відповідно до статті 263 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС) звернувся до суду із поданням про зміну та встановлення способу і порядку виконання постанови Звенигородського районного суду Черкаської області від 31 березня 2011 року.

На обґрунтування подання послався на те, що управління ПФУ рішення суду виконало лише в частині перерахунку та нарахування доплати до пенсії Беліковій В.В. у розмірі 22 414 грн 76 коп., але не виконало зазначене рішення у частині виплати цієї суми у зв'язку з неперерахуванням коштів з Державного бюджету України. Вважає, що виконати судові рішення можливо тоді, коли зазначені в ньому спосіб і порядок виконання буде змінений з обов'язку нарахувати та виплатити пенсію в указаному розмірі на стягнення цієї суми з органу ПФУ.

Звенигородський районний суд Черкаської області ухвалою від 24 лютого 2014 року подання державного виконавця задовольнив і змінив спосіб та порядок виконання постанови Звенигородського районного суду Черкаської області від 31 березня 2011 року із зобов'язання управління ПФУ здійснити виплату пенсії Беліковій В.В. у розмірі 22 414 грн 76 коп. на стягнення з нього цих коштів на користь позивача.

Київський апеляційний адміністративний суд ухвалою від 17 червня 2014 року скасував ухвалу суду першої інстанції та прийняв нову, якою у задоволенні подання державного виконавця відмовив. Рішення обґрунтував тим, що порушені в поданні питання стосуються суті (змісту) спору, які не були предметом позову й не розглядалися судом, а тому не можуть бути підставами для зміни способу і порядку виконання судового рішення. Суд також зазначив про відсутність підстав для зміни способу виконання судового рішення, оскільки присуджена пенсія буде виплачена після відповідного фінансування з Державного бюджету України.

Вищий адміністративний суд України ухвалою від 28 липня 2014 року відмовив у відкритті касаційного провадження за скаргою Белікової В.В. на підставі пункту 5 частини п'ятої статті 214 КАС.

Не погоджуючись із рішенням суду касаційної інстанції, Белікова В.В. звернулася із заявою про її перегляд Верховним Судом України з підстави неоднакового застосування Вищим адміністративним судом України одних і тих самих норм права у подібних правовідносинах, зокрема частини першої статті 263 КАС. Просить скасувати ухвали суду касаційної та апеляційної інстанцій, а ухвалу суду першої інстанції залишити без змін.

На підтвердження неоднакового правозастосування послалася на ухвали Вищого адміністративного суду України від 17 та 24 квітня, 27 травня і 12 червня 2014 року (справи №№ К/800/59111/13, К/800/34080/13, К/800/15004/14, К/800/20879/14 відповідно), які, на думку заявника, підтверджують неоднакове застосування касаційним судом одних і тих самих норм матеріального права у подібних правовідносинах. У цих рішеннях, як вважає позивач, правильно робиться посилання на законодавчо врегульований порядок виконання судових рішень, відповідно до якого судові рішення про зобов'язання відповідача вчинити певні дії – нарахувати і виплатити основну і додаткову пенсії, – які той не виконує, можуть бути замінені на стягнення з відповідача суми пенсії.

Вирішуючи питання про усунення розбіжностей у застосуванні судом касаційної інстанції одних і тих самих норм права, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України дійшла висновку про таке.

Із конститутивних ознак норм частини першої статті 263 КАС в поєднанні з адміністративними правовими нормами статей 6, 105, 162 цього Кодексу впливає, що вони гарантують право особи на звернення за захистом їх порушених прав, свобод чи інтересів суб'єктами владних повноважень і визначають підстави, форми та способи захисту цих прав.

Зокрема, у частині першій статті 6 КАС встановлено, що кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до адміністративного суду, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені її права, свободи або інтереси.

Згідно з частинами першою та другою статті 162 КАС за результатами розгляду звернення особи до суду з адміністративним позовом і в разі його задоволення можуть бути прийняті постанови: 1) про визнання протиправними рішення суб'єкта владних повноважень чи окремих його положень, дій чи бездіяльності і про скасування або визнання нечинним рішення чи окремих його положень, про поворот виконання цього рішення чи окремих його положень із зазначенням способу його здійснення; 2) зобов'язання відповідача вчинити певні дії; 3) зобов'язання відповідача утриматись від вчинення певних дій; 4) стягнення з відповідача коштів; 5) тимчасову заборону (зупинення) окремих видів або всієї діяльності об'єднання громадян; 6) примусовий розпуск (ліквідацію) об'єднання громадян; 7) примусове видворення іноземця чи особи без громадянства за межі України;

8) визнання наявності чи відсутності компетенції (повноважень) суб'єкта владних повноважень. Суд може прийняти іншу постанову, яка б гарантувала дотримання і захист прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

Відповідно до частини четвертої статті 105 КАС адміністративний позов може містити як вимоги про зобов'язання відповідача – суб'єкта владних повноважень – прийняти рішення або вчинити певні дії, так і про стягнення з нього коштів на відшкодування шкоди, завданої його незаконним рішенням, дією або бездіяльністю.

У частині першій статті 263 КАС передбачено право на звернення із заявою про відстрочення або розстрочення виконання, зміну чи встановлення способу і порядку виконання судового рішення, встановлено коло осіб, які можуть звернутись із такою заявою, та визначено умови такого звернення, зокрема наявність обставин, що ускладнюють виконання судового рішення (відсутність коштів на рахунку, відсутність присудженого майна в натурі, стихійне лихо тощо). Питання про відстрочення або розстрочення виконання, зміну чи встановлення способу і порядку виконання судового рішення може бути розглянуто також за ініціативою суду.

Як зміну способу і порядку виконання судового рішення розуміють застосування судом нових заходів щодо його реалізації у зв'язку з неможливістю його виконання раніше визначеним способом і порядком. При цьому зміна способу виконання не повинна змінювати (зачіпати) суті самого судового рішення.

Як встановлено у справі, Белікова В.В. звернулася до суду з позовом про визнання протиправними дій управління ПФУ і з вимогою зобов'язати його перерахувати і виплати пенсію з огляду на обставини, зазначені в позовній заяві. Звенигородський районний суд Черкаської області постановою від 31 березня 2011 року розглянув ці вимоги і зобов'язав управління ПФУ перерахувати та виплатити пенсію Беліковій В.В. на підставах, у розмірі та за проміжок часу, зазначених у судовому рішенні.

На момент звернення державного виконавця з поданням рішення суду в частині перерахунку пенсії було виконано, однак сама пенсія не була виплачена, оскільки на рахунок управління ПФУ не надійшли відповідні кошти із Державного бюджету України.

Аналізуючи норми частини першої статті 263 КАС в системному зв'язку із нормами, які гарантують право на судовий захист і передбачають форми й способи його реалізації, можна дійти висновку, що в контексті спірних правовідносин обставини, якими обґрунтовувалася необхідність зміни способу і порядку виконання судового рішення, не можуть бути підставами для такої зміни, оскільки обраний позивачем спосіб захисту порушеного права не може бути змінений на стадії виконання судового рішення і поза межами судового розгляду позову по суті. Варто також зазначити, що невиконання управлінням ПФУ судового зобов'язання в частині виплати пенсії через брак коштів на її виплату в розумінні частини першої статті 263 КАС не може бути вагомою

причиною для зміни способу і порядку виконання судового рішення, оскільки ця виплата буде виконана при надходженні коштів із Державного бюджету України.

Посилання у заяві на Закон України від 5 червня 2012 року № 4901-VI «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» не є прийнятним, оскільки норми цього Закону безпосередньо не застосовувалися при прийнятті оскарженого судового рішення.

З огляду на те, що рішення касаційного суду, яке переглядається, ґрунтується на правильному застосуванні норм закону, твердження Белікової В.В. про його незаконність є безпідставними.

Згідно з частиною першою статті 244 КАС Верховний Суд України відмовляє у задоволенні заяви, якщо обставини, які стали підставою для перегляду справи, не підтвердилися.

З огляду на наведене, керуючись статтями 241, 242, 244 Кодексу адміністративного судочинства України, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України

постановила:

У задоволенні заяви Белікової Валентини Василівни відмовити.

Постанова є остаточною і оскарженню не підлягає, крім випадку, встановленого пунктом 2 частини першої статті 237 Кодексу адміністративного судочинства України.